

על מוֹחָא, וְרָזָא דְמַלְכָּה (בראשית א ד) וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין
הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, וּוי לִיה לְמֵאן דְּמַעְרַב קְלִיפִין
דְּסִטְרָא אַחְרָא עִם דְּרָגִין דְּסִטְרָא דְּדִכּוּי.
(כאן חסר) (אמר המגיה עוד מצאתי בס"א זה הלשון).

וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וְכוּ' (שם ד א), וְכִי לָא
אִשְׁתְּמוּדַע בָּהּ עַד הֵהוּא זְמַנָּא, אֶלְא
מִיּוֹמָא דְּאִתְחַרַב בֵּי מְקַדְשָׁא קוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא לָא
אִתְיַחַד בְּשִׁכְנֵיתִיה בְּיוֹמֵין דְּחוּל, וְלֹא הוּוּ יִשְׂרָאֵל
אִשְׁתְּמוּדַעֵן תּוֹקֶפִיה בְּיוֹמֵין דְּחוּל, בְּגִין דְּמִמְשַׁלְּהָ
דְּעֶבֶד וְשִׁפְחָה בְּהוֹן, בְּתַר דִּיתְעַבְרוּן מֵעֲלָמָא מִיַּד
וַיִּדַע אָדָם עוֹד אֶת אִשְׁתּוֹ וּבְהֵהוּא זְמַנָּא (ישעיה יא ט)
כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ דַּעָה אֶת יְהו"ה, וּבְהֵהוּא זְמַנָּא
אִתְקִיִּים קָרָא (ירמיה לא לג) כִּי כָלָם יָדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטָנָם
וְעַד גְּדוּלָם, (זכריה יד ט) וּבַיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהו"ה אֶחָד
וְשִׁמוֹ אֶחָד.

לשון הקודש

הוּוּ יִשְׂרָאֵל מְפִירִים אֶת כַּחוּ בַיּוֹמֵת הַחַל,
מְשׁוּם שְׁמִמְשַׁלְּת הָעֶבֶד וְהַשִּׁפְחָה בְּהֵם,
אַחַר שְׁיַעֲבֵרוּ מִן הָעוֹלָם, מִיַּד וַיִּדַע אָדָם
עוֹד אֶת אִשְׁתּוֹ, וּבְאֹתוֹ הַזְּמַן, כִּי מְלָאָה
הָאָרֶץ דַּעָה אֶת יְהו"ה, וּבְאֹתוֹ זְמַן יִתְקִיִּים
הַכְּתוּב כִּי כָלָם יָדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטָנָם וְעַד
גְּדוּלָם, וּבַיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהו"ה אֶחָד
וְשִׁמוֹ אֶחָד.

וְסוּד הַדְּבָר - וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר
וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. אוּי לְמִי שְׁמַעְרַב אֶת קְלִפּוֹת
הַצַּד הָאֲחֵר עִם הַדְּרָגוֹת שֶׁל צַד הַטְּהָרָה.

(כאן חסר) (אמר המגיה עוד מצאתי בס"א זה הלשון)

וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וְכוּ', וְכִי
לֹא יָדַע אוֹתָהּ עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן? אֶלְא מִיּוֹם
שְׁנַחֲרַב בֵּית הַמְּקַדֵּשׁ, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לֹא הִתְיַחַד עִם שְׁכִינְתּוֹ בַיּוֹמֵת הַחַל, וְלֹא

דְּבַר אַחַר וְהָאָדָם יָדַע אֶת חֲוָה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר
וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, יָדַע וַדָּאִי כְּגוֹן (אסתר ד א)
וּמְרַדְבֵי יָדַע, אִית יְדִיעָה לְטַב וְאִית יְדִיעָה לְבִישׁ,
כְּזִמְנָא דְאֻלִּידַת לְקוֹן יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה
הָהוּא זִוְהָמָא, וְעַד הָהוּא אַתְר דְּמָטִי וְאִתְפְּשִׁט
הָהוּא זִוְהָמָא בְּכָל דְרִין, וַתֵּלֶת גְּלַגּוּלִי, עַל־יָהּ
אִתְמַר (איוב לג כט) הֵן כָּל אֱלֹהִים יַפְעֵל אֱלִיל פְּעַמִּים
שְׁלֹשׁ עִם גְּבַר, כְּתֵר דִּיתְנַבֵּר בִּינְצִרִיה דְּלֹא עֶבֶד
חֲטָאָה, וְהָאִי יְדִיעָה דְּקוֹן אִיהוּ דְאִתְגְּלִי לִיה עַד
הָהוּא אַתְר דְאִתְפְּשִׁט, דְעֵלִיָּה אִתְמַר (ישעיה יד כט) כִּי
מִשְׁרָשׁ נָחַשׁ יֵצֵא צִפְעֵ, כְּגוֹן דְאִיהוּ מִשְׁרָשׁ נָחַשׁ
דְאִטִּיל זִוְהָמָא בְּחֻוָה, מִלְּאֲךָ הַמּוֹת דְגָרִים מִיתָה
לְאָדָם וְלְכָל דְרִין דִּילִיָּה, חָבִי, הָאִי דְרִפִּיָּה לְקַטְלָא,
וּכְגוֹן דָּא קַטִּיל לְהַבֵּל.

לשון הקודש

שְׁלֹשׁ עִם גְּבַר, אַחַר שִׁיתְנַבֵּר בִּינְצִרוֹ,
שְׁלֹא עוֹשָׂה חֲטָא, וְהִדְיָעָה הוּוּ שֶׁל קוֹן
הִיא שֶׁהִתְגַּלְתָּה לוֹ עַד אוֹתוֹ מְקוֹם
שֶׁהִתְפַּשְׁטָה, שְׁעֵלִיֹו נְאֻמַר כִּי מִשְׁרָשׁ
נָחַשׁ יֵצֵא צִפְעֵ, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא מִשְׁרָשׁ נָחַשׁ
שֶׁהִטִּיל זִוְהָמָא בְּחֻוָה, מִלְּאֲךָ הַמּוֹת שְׁגָרִם
מִיתָה לְאָדָם וְלְכָל הַדּוֹרוֹת שְׁלוֹ, כִּךְ זֶה
דְרָכּוֹ לְהַרְגֵ, וּמִשּׁוֹם זֶה הִרְגֵ אֶת הַבֵּל.

דְּבַר אַחַר, וְהָאָדָם יָדַע אֶת חֲוָה אִשְׁתּוֹ
וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, יָדַע וַדָּאִי, כְּמוֹ
וּמְרַדְבֵי יָדַע. יֵשׁ יְדִיעָה לְטוֹב וְיֵשׁ יְדִיעָה
לְרָע. כְּזִמְנָא שֶׁהוּלִידָה אֶת קַיִן, יָדַע אֶת כָּל
אֲשֶׁר נַעֲשָׂה, אוֹתָהּ זִוְהָמָא, וְעַד אוֹתוֹ
מְקוֹם שֶׁמִּגִּיעָה וּמִתְפַּשְׁטָה אוֹתָהּ זִוְהָמָא
בְּכָל הַדּוֹרוֹת. וְשֶׁלְשָׁה גְלַגּוּלִים, עַל־יָהּ
נְאֻמַר הֵן כָּל אֱלֹהִים יַפְעֵל אֱלִיל פְּעַמִּים

וְהָאִי זִוְהָמָא דְאַתְנַטִּיל מְנִיָּה אִיְהִי לִילִי"ת אִימָא
 דְעֵרְב רַב, עֲלָה אֶתְמַר (משלי ה ה) רַגְלִיָּהּ
 יוֹרְדוֹת מְוֹת וְכוּ', דְאִיְהִי סָם מְוֹת דְאֵל אַחַר דְאִיְהוּ
 סַמָּא"ל, וְאִיְהִי אִימָא דִילִיָּהּ, גַּם לְרַבּוֹת אֵל אַחַר,
 נַחֲשׁ בְּגִינָה אֶתְמַר (בראשית ג ו) וַתִּקַּח מִפְּרִי וַתֹּאכַל,
 הָכָא רְזָא דְחֹה וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁה עִמָּה וַיֹּאכַל גַּם
 לְרַבּוֹת, וְלִבְתַּר חֹזָא לִיָּה דְאַתְחַרַּט בְּמָה דְאַתְ אָמַר
 גְּדוֹל עֲוֹנִי מִנְשׂוּא, וּבְגִין דָּא (שם ד יג) קְנִיתִי אִישׁ
 אֶת יְהו"ה, הָכָא רְמִיז קְנִי חוֹתֵן מִשָּׁה, דְעֵתִיד
 לְאַהֲדָרָא בְּתִשׁוּבָה וְלִקְבֻלָּא אֶת בְּרִית, הָדָא הוּא
 דְכְתִיב (שם טו) וַיֵּשֶׁם יְהו"ה לְקִיָּן אֹת, אֹת בְּרִית
 מִיָּלָה לְאַנְגָּא עֲלִיָּהּ.

וּבְגִין דָּא וַתּוֹסֵף לְלָדַת אֶת אַחִיו אֶת הָבֶל, מֵאִי
 וַתּוֹסֵף אֶלָּא רְזָא דְמִלָּה וְלֹא יֶסֶף עוֹד
 לְדַעֲתָהּ (שם לח כו), בְּגִין תְּהוּא זִוְהָמָא דְנִפְיָק מְנִיָּהּ,

לשון הקודש

בְּמֹו שְׁנַאֲמַר גְּדוֹל עֲוֹנִי מִנְשׂוּא, וּבְשִׁבִיל
 זֶה קְנִיתִי אִישׁ אֶת יְהו"ה. פֶּאן רְמִיז קִינִי
 חוֹתֵן מִשָּׁה שְׁעֵתִיד לְחוֹר בְּתִשׁוּבָה
 וְלִקְבֻלָּא אֹת הַבְּרִית. זֶהוּ שְׁכַתּוּב וַיֵּשֶׁם
 יְהו"ה לְקִיָּן אֹת, אֹת בְּרִית מִיָּלָה לְהִגֵּן
 עֲלִיו.

וּמִשׁוּם זֶה וַתּוֹסֵף לְלָדַת אֶת אַחִיו אֶת
 הָבֶל, מַה זֶה וַתּוֹסֵף? אֶלָּא סוּד הַדְּבָר –

וְזִוְהָמָה הוּוּ שְׁנַטְלָה מִמֶּנּוּ הִיא לִילִי"ת,
 אִמָּם שָׁל הָעֵרְב רַב, עֲלִיָּהּ נֶאֱמַר רַגְלִיָּהּ
 יוֹרְדוֹת מְוֹת וְכוּ', שְׁהִיא סָם הַמְּוֹת שָׁל אֵל
 אַחַר שְׁהוּא סַמָּא"ל, וְהִיא הַפְּרִי שְׁלוֹ, גַּם
 – לְרַבּוֹת אֵל אַחַר, הַנְּחֵשׁ, בְּגִלְלָהּ נֶאֱמַר
 וַתִּקַּח מִפְּרִי וַתֹּאכַל. פֶּאן הַסּוּד שָׁל חֹה,
 וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁה עִמָּה וַיֹּאכַל, גַּם –
 לְרַבּוֹת, וְאַחַר כֵּךְ רָאָה אוֹתוֹ שְׁהִתְחַרַּט,

וְחָמָא אֶת־פִּשְׁטוּתִיהּ בְּכָל דְרָא, פִּינּוּן דְחָמָא לְהַבֵּל
 דְאֶת־פִּשְׁטוּתִיהּ בְּכָל דְרָא לְטָב, אָמַר וּתּוֹסֵף לְלַדְתָּ,
 אוֹסִיפַת אִיהִי בְמָה קַרְבָּנִין וְכַמָּה תַחֲנוּנִין וְכַמָּה
 בְּכִינּוּן בְּגִינִיָּה, פִּינּוּן דְאִיהוּ הִנּוּה עֲתִיד לְדַכָּאָה זִוְהָמָא
 דִּילִיָּה מִעֲלָמָא, וְהָא קַהֲלַת אָמַר (קהלת ח יד) יֵשׁ הַבֵּל
 אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מִגִּיעַ
 אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים, הָכָא אֶתְגַּלִּי צַדִּיק וְרַע
 לֹו רָשָׁע וְטוֹב לֹו, אִית הַבֵּל, וְאִית הַבֵּל וְעַלִּיָּהּ
 אֶתְמַר (שם י ב) יֵלַב חָכָם לִימִינוּ וְיֵלַב כְּסִיל לְשִׁמְאֵלוּ,
 בְּשִׁנְגָם זֶה הַבֵּל, וְהָא אוֹקְמוּהוּ בְּשִׁנְגָם זֶה מוֹשֶׁה,
 מוֹשֶׁה זֶה שֵׁת, וְאִיהוּ שֵׁם, וְאִיהוּ הַבֵּל, וְהֵן כָּל אֱלֹה
 יַפְעֵל א"ל פְּעַמִּים שְׁלוֹשׁ עִם גְּבַר.

וְרִזָּא דְמִלְכָּה (ישעיה סג יא) אִיָּה הַשָּׁם בְּקַרְבּוֹ, דְאִיהוּ
(שמות ג יג) מַה שְּׁמוֹ, וְדָא אָדָם דְאִיהוּ רְבִיעָאָה,

לשון הקודש

אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים. כָּאֵן הַתְּגַלָּה
 צַדִּיק וְרַע לֹו רָשָׁע וְטוֹב לֹו, יֵשׁ הַבֵּל וְיֵשׁ
 הַבֵּל, וְעַלִּיהֶם נֶאֱמַר לֵב חָכָם לִימִינוּ וְלֵב
 כְּסִיל לְשִׁמְאֵלוּ, בְּשִׁנְגָם זֶה הַבֵּל, וְהָרִי
 פְּרָשׁוּהוּ בְּשִׁנְגָם זֶה מוֹשֶׁה, מוֹשֶׁה זֶה שֵׁת,
 וְהוּא שֵׁם, וְהוּא הַבֵּל, וְהֵן כָּל אֱלֹה יַפְעֵל
 א"ל פְּעַמִּים שְׁלוֹשׁ עִם גְּבַר.

וְסוּד הַדְּבָר – אִיָּה הַשָּׁם בְּקַרְבּוֹ, שֶׁהוּא
 מַה שְּׁמוֹ, וְזֶה הָאָדָם שֶׁהוּא רְבִיעִי,

וְלֹא יוֹסֵף עוֹד לְדַעְתָּהּ, בְּגַלְלֵל אוֹתָהּ וְהָמָה
 שִׁינְעָאָה מִמֶּנּוּ, וְרָאָה הַתְּפִשְׁטוּתוֹ בְּכָל
 דּוֹר. פִּינּוּן שְׂרָאָה אֶת הַבֵּל, שֶׁהַתְּפִשְׁטוּתוֹ
 בְּכָל דּוֹר לְטוֹב, אָמַר וּתּוֹסֵף לְלַדְתָּ, הִיא
 הוֹסִיפָה בְמָה קַרְבָּנוֹת וְכַמָּה תַחֲנוּנִים
 וְכַמָּה בְּכִיּוֹת בְּשִׁבְלֹו, פִּינּוּן שֶׁהוּא הִיָּה
 עֲתִיד לְמַהֵר אֶת הַזְהֻמָּה שְׁלוֹ מִן הָעוֹלָם,
 וְהָרִי קַהֲלַת אָמַר יֵשׁ הַבֵּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל
 הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מִגִּיעַ

וּבְגִינִיה אֶתְמַר (עמוס ב' 1) וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ, לֹא
 אֲשִׁיבֶנּוּ בְּגִלְגּוּלָא יִתִּיר, כִּיּוֹן דְּנַח בֵּיה אֲבוּי דְּאִיהוּ
 אָדָם, בְּהִיּוּא זְמָנָא אֲשֶׁתְּמוּדָע (משלי ל' ד) מַה שְּׁמוֹ
 וּמַה שְּׁם בְּנוֹ כִּי תִדְעַ, וְדָא אִיהוּ רָזָא מַה שְּׁמוֹ מַה
 אוֹמַר אֲלֵיהֶם, וְדָא אִיהוּ מְרַפְּכָתָא שְׁלִימָא, ש תִּלְת
 חִיּוּן, דְּרָכִיב עֲלֵיהוּ מ"ה, וְעֲלֵיהוּ אֶתְמַר הֵן כָּל
 אֵלָה יִפְעַל א"ל (דף קיז ע"ב) פְּעַמִּים שָׁלֹשׁ עִם גְּבַר.

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בראשית ד' ב) וַתּוֹסֵף לְלֶדֶת
 אֶת אָחִיו אֶת הֶבֶל, וַיִּי לְעֵלְמָא דְּאִית לֹון
 עֵינִין וְלֹא חֲזָאן, אוֹדְנִין וְלֹא שְׁמַעִין בְּרִיּוֹן
 דְּאוֹרֵייתָא, וְאֶזְלִין בְּתַר בְּצַעִין דְּהֵאֵי עֵלְמָא, תָּא
 חֲזִי קִוְן אִיהוּ יֵצֵר הָרַע, הֶבֶל יֵצֵר הַטּוֹב, הֶבֶל
 אִיהוּ הַלֵּב, וְאֵינּוֹן תִּרִי בְּתֵי לְבָא, הָדָא הוּא
 דְּכִתִּיב (קהלת י' ב) לֵב חָכָם לִימִינוֹ וְלֵב פְּסִיל
 לְשִׁמְאָלוֹ, לֵב חָכָם לִימִינוֹ דָּא הֶבֶל, דְּאֶתְמַר בֵּיה

לשון הקודש

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר: וַתּוֹסֵף לְלֶדֶת אֶת
 אָחִיו אֶת הֶבֶל, אוֹי לְעוֹלָם שְׁנֵיש לְהֶם
 עֵינִים וְלֹא רוּאִים, אֶזְנִים וְלֹא שׁוֹמְעִים
 אֶת סוּדוֹת הַתּוֹרָה, וְהוֹלְכִים אַחַר הַבְּצַע
 שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. בֵּא וּרְאֵה, קִוְן הוּא יֵצֵר
 הָרַע, הֶבֶל יֵצֵר הַטּוֹב, הֶבֶל הוּא הַלֵּב,
 וְהֵם שְׁנֵי בְּתֵי הַלֵּב, זֶהוּ שְׁפָתוֹב לֵב חָכָם
 לִימִינוֹ לֵב פְּסִיל לְשִׁמְאָלוֹ, לֵב חָכָם

וּבְשִׁבִילוֹ נֶאֱמַר וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ,
 לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ יוֹתֵר בְּגִלְגּוּל. כִּיּוֹן שְׁנָה בּוֹ
 אֲבוּי שְׁהוּא אָדָם, בְּאוֹתוֹ זְמַן נוֹדַע מַה
 שְּׁמוֹ וּמַה שְּׁם בְּנוֹ כִּי תִדְעַ, וְזֶהוּ הַסּוּד שֶׁל
 מַה שְּׁמוֹ מַה אָמַר אֲלֵיהֶם, וְזֶהוּ מְרַפְּכָה
 שְׁלִמָּה, ש שְׁלֹשׁ חִיּוֹת שְׂרוּכְב עֲלֵיהֶם
 מ"ה, וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר הֵן כָּל אֵלָה יִפְעַל
 א"ל פְּעַמִּים שְׁלוֹשׁ עִם גְּבַר.

וּתּוֹסֵף לְלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הַבֵּל, אִיהוּ תּוֹסֵפֶת
רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כִּן אִיהוּ רוּחַ הַטּוֹמְאָה דְאִיהוּ גִרַע
וְלֹא אוֹסֵף, כִּן גּוֹפָא, כִּן לְתַרְוֵייהוּ, וּבְגִינָה אֶתְמַר
אֵל תִּסְתַּכֵּל בְּכַנְקַן אֶלָּא בְּמַה דְאִית בֵּיה, וְדַאי
כִּן אִיהוּ לְפָא, דְאִיהוּ קְלִיפָה דְאֶגְוָא, לֹא הֵהוּא
דְלַעִילָא דְאִיהוּ אִיבָא דְאִילְנָא דְחַיִּי, וּבְגִין דְהֵאִי
כִּן אִית בֵּיה טַב וּבִישׁ, אֶתְמַר בֵּיה (בראשית ב יז) וּמַעֲזָן
הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, עַד דְאֶתְעַבֵּר
הֵהוּא קְלִיפָה מֵיָה דְאֶגְוָא, אִיבָא אֶתְקַרֵּי מִיתָה
וְחַיִּי אֹר וְחֶשֶׁד, הַבֵּל טַב וְהַבֵּל בִּישׁ, הַבֵּל
דְאוֹרֵייתָא דְאִיהוּ לְהַב, עֲלָה אֶתְמַר (תהלים כט ז) קוֹל
יְהוָה חֲצֹב לְהַבּוֹת אֵשׁ, וְדָא ה' דְמוֹשָׁה, מ' מוֹשֶׁה,
ש' שֵׁת, דְאֶתְמַר בֵּיה (שמות ב י) כִּי מִן הַמַּיִם
מִשִּׁיתְהוּ, ש' שֵׁם, וְלֹא לְמַגְנָא הָוָה שֵׁם קוֹבַע
מְדַרְשׁוֹת בְּאוֹרֵייתָא, וְהָוָה שֵׁת סִיּוּמָא דְאֶלְפָא

לשון הקודש

טוב ורע, נאמר בו ומעין הדעת טוב ורע
לא תאכל ממנו, עד שעוברת אותה
הקלפה מהאגוז, הפרי שנקרא מיתה
וחיים, אור וחשך, הבל טוב והבל רע,
ההבל של התורה שהוא להב, עליו
נאמר קול יהוה חצב להבות אש, וזו ה'
של משה, מ' משה, ש' שֵׁת, שנאמר בו
כי מן המים משיתהו, ש' שֵׁם, ולא לתנם

לימינו זה הבל, שנאמר בו ותוסף ללדת
את אחיו את הבל, הוא תוספת רוח
הקדש, כן הוא רוח הטמאה, שהוא
גרע ולא מוסף, כן הגוף, כן לשניהם,
ובשילה נאמר אל תסתכן בקנקן אלא
במה שיש בו. ודאי כן הוא הלב, שהוא
קלפת האגוז, לא אותו שלמעלה שהוא
פרי עץ החיים, ומשום שהקין הזה יש בו

ביתא, שת בגין (תהלים ח ז) כל שתה תחת רגליו.

והבל מסטרא דימינא איהו פליל ז' הבלים, ואינון אבגית"ץ וכו', שית סלקון, דאינון להבים בשית עזקאן דקנה, והבל דפה שביעאה, ולקבלייהו אמר דוד שבע קלין דהבו ליהו"ה בני אלים, (תהלים כט) ועל אלין שבע אהמר (דברים ח ג) פי לא על הלחם לבדו יחיה האדם פי על כל מוצא פי יהו"ה יחיה האדם, ואלין ז' קלין סלקון ב'ו' רקיעין, ואית ז' דשמאלא דנחתין בשבעה ארעין, ועלייהו אמר קהלת (קהלת ג כז) (פי) מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה וכו'.

שבעה הבלים טבין אלין אינון שבע שני השבע, ולקבלייהו אחרנין לקבל שבע שני הרעב, אלין הבלים דחיי, ואלין הבלים דמיתה,

לשון הקודש

לבדו יחיה האדם פי על כל מוצא פי יהו"ה יחיה האדם, ושבעה הקולות הללו עולים בשבעה רקיעים, ויש שבע של השמאל שיורדים בשבע ארצות, ועליהם אמר קהלת פי מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה וכו'.
שבעה הבלים טובים אלו, הם שבע שנות השבע, וכנגדם אחרים כנגד שבע שני הרעב, אלו הבלים של חיים, ואלו

היה שם קובע מדרשות בתורה, והיה שם, הסיים של אלפא ביתא, שת בגלל כל שתה תחת רגליו.
והבל מצד הימין הוא כולל שבעה הבלים, והם אבגית"ץ וכו', שש עולים, שהם להבים בששת טבעות הקנה, והבל של הפה שביעי, וכנגדם אמר דוד שבעה קולות של הבו ליהו"ה בני אלים, ועל שבע הללו נאמר פי לא על הלחם

וּבְגִין דָּא יֵשׁ הֶבֶל וַיֵּשׁ הַבָּלִים, ה' לֵב, ד' אַרְבַּע
 חִיּוּן דְּכַרְסִיָּא, ו' שִׁית דְּרַגְיִן דְּכַרְסִיָּא, וְעַלִּיָּהּ
 שְׂרִיָּין עֶשֶׂר אַמִּירֵן דְּאֵינוּן י', ו' דְּנַפְיָן מֵהֶבֶל אִיהוּ
 קוֹל דְּאִיהוּ פּוֹרַח בְּאֵוִיר, דְּאִיהוּ אֹר חֲמִשׁ אֹר
 וְדֵאֵי אֵינוּן ה' עֲלָאָה, י' דְּבּוֹר וְאַמִּירָה, וְאֵינוּן
 הַבָּלִים הֶבֶל סָלִיק בְּה' עֲלָאָה, וְהֶבֶל נָחִית בְּה'
 תַּתְּאָה, נָחִית דְּבּוֹר, וּבְאֵלִין הַבָּלִים סָלִיק בְּחַד קָלָא
 סָלִיק, וּבְדָא נָחִית, בְּה' תַּתְּאָה סָלִיק קָלָא דְּאִיהוּ
 ו', בְּה' עֲלָאָה נָחִית דְּבּוֹר דְּאִיהוּ י'.

וְהַבָּלִים סָלְקִין וְנָחִיתִין בְּלַבָּא, וְהֵינָה מְלֵאכֵי
 אֱלֹהִים סָלְקִין וְנָחִיתִין תַּמָּן וְאֵינוּן י',
 ה' תַּתְּאָה מוּצֵב אַרְצָה, וְרֵאשׁוּ מְנִיעַ הַשְּׂמִימָה דָּא
 ה' עֲלָאָה דְּאֵתְקַרֵי הַשְּׂמִימָה, וְאִם לָא סָלְקִין
 בְּמַחְשָׁבָה דְּאִיהִי יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, לָא מְסַתְּפְלִין

לשון הקודש

בְּאֵתְד, הַקוֹל עוֹלָה, וּבְזוּה יוֹרֵד, בְּה'
 תַּתְּחַתּוּנָה עוֹלָה הַקוֹל שְׂהוּא ו', בְּה'
 הַעֲלִינָה יוֹרֵד הַדְּבּוֹר שְׂהוּא י'.

וְהַבָּלִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בְּלֵב, וְהֵינָה
 מְלֵאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים שָׁם וְהִם
 י', ה' תַּתְּחַתּוּנָה מְצֵב אַרְצָה, וְרֵאשׁוּ מְנִיעַ
 הַשְּׂמִימָה – זו ה' עֲלִינָה שְׂנַקְרָאת
 הַשְּׂמִימָה, וְאִם לָא עוֹלִים בְּמַחְשָׁבָה
 שְׂהִיא יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, לָא מְסַתְּפְלִים

הַבָּלִים שֶׁל מִיתָה, וּמִשּׁוּם זֶה יֵשׁ הֶבֶל וַיֵּשׁ
 הַבָּלִים, ה' לֵב, ד' אַרְבַּע חִיּוּת הַכְּפֵא, ו'
 שֵׁשׁ הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁל הַכְּפֵא, וְעַלִּיהֶם שׁוֹרִים
 עֶשֶׂר אַמִּירוֹת שְׁחֵן י', ו' שְׂוִיָּצָא מֵהֶבֶל
 הוּא קוֹל שְׂהוּא פּוֹרַח בְּאֵוִיר, שְׂהוּא אֹר,
 חֲמִשָּׁה אֹר וְדֵאֵי חֵם ה' הַעֲלִינָה, י' דְּבּוֹר
 וְאַמִּירָה, וְאוֹתָם הַבָּלִים, הֶבֶל עוֹלָה בְּה'
 הַעֲלִינָה, וְהֶבֶל יוֹרֵד בְּה' תַּתְּחַתּוּנָה,
 הַדְּבּוֹר יוֹרֵד, וּבְהַבָּלִים הִלְלוּ עוֹלָה

בְּצִלוֹתֵינוּ, אֵלֵינוּ הַבָּלִים דְּלֹא אֵינוּן מִסְטָרָא דִּיחֻדָּא,
וְהַבָּלִים אַחֲרֵינוּן אֵינוּן בְּפִירוּדָא, וְסִלְקִין בְּמַחְשְׁבָה
בִּישָׂא, וּבְגִין דְּאִית תַּמָּן פִּירוּדָא אַתְמַר בְּמַחְשְׁבָה
דְּלֵהוּן מַחְשְׁבָה בִּישָׂא מִצְטָרְפָא לְמַעֲשָׂה, (וְהַבָּלִים
דְּלִית בְּהוּן פִּירוּדָא מַחְשְׁבָה דְּלֵהוּן מִצְטָרְפָא לְמַעֲשָׂה).

וְעֵקֶר דְּאַרְבַּע אַתְוּוּן וְעֵשֶׂר אַתְוּוּן אִיהִי מַלְכוּתָא,
דְּאִיהִי כְּלִילָא מִכָּל עֵשֶׂר סְפִירָן, וּבִיה
צָרִיד כְּלָא לְאַכְלָלָא, דְּכָל מָאן דְּנָטִיל מַלְכוּת בְּלָא
תִּשַׁע סְפִירָן אִיהוּ מְקַצֵּץ בְּנִטְיָעוּן, וְכָל מָאן דְּנָטִיל
תִּשַׁע סְפִירָן בְּלָא מַלְכוּת אִיהוּ כּוֹפֵר בְּעֵיקֶר.

הַבָּלִים דְּסְטָרָא אַחֲרָא עֲלִייהוּ אַתְמַר (ירמיה י טו)
הַכֵּל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים, דְּאֵינוּן
הַבָּלִים סִלְקִין בְּנִבְלוּת הַפָּה וּבְשִׁקְרוּת, וְכֵלְהוּ
סִלְקִין לְגַבֵּי מוֹחָא אִית חַמָּה וּלְבָנָה וְכִכְבֵּיא וּמְזֻלְיָא

לשון הקודש

לְהַכְלִיל, שְׂכַל מִי שְׁנוּטֵל מַלְכוּת בְּלִי
תִּשַׁע סְפִירוֹת, הוּא מְקַצֵּץ בְּנִטְיָעוֹת, וְכָל
מִי שְׁנוּטֵל תִּשַׁע סְפִירוֹת בְּלִי מַלְכוּת,
הוּא כּוֹפֵר בְּעֵקֶר.

חַהֲבָלִים שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר
הַכֵּל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים, שְׂאוֹתֵם
הַבָּלִים עוֹלִים בְּנִבְלוּת הַפָּה וּבְשִׁקְרוּת,
וְכֻלָּם עוֹלִים לְמַח, יֵשׁ חַמָּה וּלְבָנָה
וְכּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת בְּרַקִּיעִים שֶׁהֵם קְלוֹפוֹת,

בַּתְּפִלוֹת, אֵלוּ הַהַבָּלִים שְׂאִינָם מִצַּד שֶׁל
הַיְחוּד, וְהַבָּלִים הָאֲחֵרִים הֵם בְּפִירוּד,
וְעוֹלִים בְּמַחְשְׁבָה רָעָה, וּמִשׁוּם שְׂיִישׁ שָׂם
פִּירוּד, נֶאֱמַר בְּמַחְשְׁבָה שְׁלֵהֶם מַחְשְׁבָה
רָעָה מִצְטָרְפָת לְמַעֲשָׂה, (וְהַהַבָּלִים שְׂאִין בְּהֵם

פִּירוּד, הַמַּחְשְׁבָה שְׁלֵהֶם מִצְטָרְפָת לְמַעֲשָׂה).

וְחֵעֶקֶר שֶׁל אַרְבַּע אוֹתוּיּוֹת וְעֵשֶׂר
הָאוֹתוּיּוֹת הִיא הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא כְּלוּלָה
מִכָּל עֵשֶׂר הַסְפִירוֹת, וּבִיה צָרִיד הַכֵּל

בְּרִקְעֵינָא דְאִינוּן קְלִיפִין, דְּעַלְיָיהוּ אֲתָמַר (ישעיה ה יח)
 הוּי מוֹשְׁבֵי הָעוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׂוּא, וְעַלְיָיהוּ אֲתָמַר (שם
 נא ו) כִּי שָׁמַיִם כְּעֵשֶׂן נִמְלָחוּ, וְחַפְרָה הִלְבְּנָה וּבּוֹשָׂה
 הַחֲמָה וְכו' (שם כד כג), וְכַמָּה חֲבָלִים אֵיךְ לֹון דְּכָלְהוּ
 מְלִיִין שְׂקָר וְשָׂוּא, וְכָל מָאן דְּאַפִּיק מְלִין דְּשִׁקְרָא
 כַּמָּה מְלֵאכֵי חַפְלָה פְּתַחֲוּן גְּדַפְיָיהוּ לְקַבְלוֹן, הַדָּא
 הוּא דְכַתִּיב (קהלת י כ) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיד אֶת הַקּוֹל
 וְכו', וְאַלִין מְלוּלִין אִינוּן בְּנִין כַּמָּה בְּנִינִין. (דף קיח

ע"א)

אמר המגיה, הנמשך אחר זה כבר נדפס בדף ק"ד ע"א, אמנם אחר
 כך מצאתי זאת הנסחא מדוייקת יותר מהאחרת, וכדי שלא
 לכפול הדברים ארמוז לך החלוף שיש ביניהם בלבד, בזאת הנסחא
 לא מצאתי או אשא על מיא בשורה ל', ובשורה ל"ד נקודין מן י'
 טעמים מן ו' איהי בת קול, ובדף ק"ה ע"א שורה ז' צ"ל ואיהי לב
 דכלהו בה אתכלילן ומינה נפיק דפיקו, ובשורה ט' וכד דפיק, ובשורה
 י' צ"ל רשפים ובשורה י"ב נחית צ"ל אחיד, דף ק"ד ע"ב בשורה י"ו
 דא צ"ל דמלה, בשורה י"ח ד' דילה צ"ל ד' דלה, שורה ד' אויר קדמון
 צ"ל אוירא קדמאה.

אמר המגיה זה התקון מצאתיהו מפוזר ומפורד ומוטעה, והרבה עמלתי
 וטרחתי להגיהו ולסדר הדברים על אופניהם, ובמקומות ממנו כתבתי הדברים
 פעמים מפני חלוף הנסחאות.
 עוד ראה זה מצאתי.

לשון הקודש

כַּמָּה מְלֵאכֵי חַפְלָה פּוֹתְחִים פְּנִיפִיהֶם
 בְּנִגְדָם. זְהוּ שְׂכָתוּב כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיד
 אֶת הַקּוֹל וְכו', וְהַדְּבוּרִים הִלְלוּ הֶם בּוֹנִים
 כַּמָּה בְּנִינִים.

שְׁעָלֵיהֶם נֶאֱמַר הוּי מוֹשְׁבֵי הָעוֹן בְּחַבְלֵי
 הַשָּׂוּא, וְעַלְיָיהֶם נֶאֱמַר כִּי שָׁמַיִם כְּעֵשֶׂן
 נִמְלָחוּ, וְחַפְרָה הִלְבְּנָה וּבּוֹשָׂה הַחֲמָה
 וְכו', וְכַמָּה חֲבָלִים יֵשׁ לָהֶם שְׁכָלָם מְלֵאִים
 שְׂקָר וְשָׂוּא, וְכָל מִי שְׂמוּצִיא דְּבְרֵי שְׂקָר,

וּתּוֹסֵף לְלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הַבֵּל (בראשית ד ב), תָּא
 חָזִי הֶבֶל אִיהוּ הַלֵּב, וְאִית ב' בְּתִים בְּלָבָא,
 לֵב חָכָם לִימִינוּ הֶבֶל, לֵב כְּסִיל לְשִׁמְאֵלוֹ (קהלת י ג)
 דָּא הֶבֶל, קִינ אִיהוּ יָנִיק מִתְרַוְוִיָּהוּ, וְאִיהוּ עֵין טוֹב
 וְרַע, וְקִינ אִיהוּ זוּהָמָא דְנַחֲשׁ דְאֶטִּיל בְּחֹהָה, וְעֵלִיָּה
 אֲתָמַר (ישעיה יד כט) כִּי מִשְׁרַשׁ נַחֲשׁ יֵצֵא צַפַּע, מָה
 אֲרַחִיָּה דְחַוְיָא לְמִקְטָל, כְּדָ דָּא קִטָּל, וְלִבְתָּר
 אֲתִתְרַט, וּבְגִין דָּא (בראשית ד טו) וַיֵּשֶׁם יְהו"ה לְקִינ אֹתָהּ,
 אֹת בְּרִית מִילָּה, וּבְגִין דָּא אָמַר (שם) קְנִיתִי אִישׁ
 אֶת יְהו"ה, וְאָף עַל גַּב דְּקו"ן אִיהוּ זוּהָמָא, יְכִיל
 לְמַעַבְד נְק"י, כְּגוֹן יִתְרוֹ דְאֲתָמַר בֵּיה (שופטים א טז) וּבְנֵי
 קִינֵי חוֹתָן מִשָּׂה.

וְרָזָא דְמִלָּה הֶבֶל הַבְּלִים אָמַר קְהֵלָת, וְאָמְרוּ
 קְדָמָאִין אִית הֶבֶל וְאִית הֶבֶל, יֵשׁ צְדִיקִים
 שְׂמַנְיַע אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים וכו', (קהלת ח יד)

לשון הקודש

התהרט, ומשום זה וישם יהו"ה לקין אות, אות ברית מילה, ומשום זה אמר קניתי איש את יהו"ה, ואף על פי שקיין הוא זקמה, יכול לעשות נק"י, כמו יתרו שגאמר בו ובני קיני חתן משה.

וסוד הדבר - הבל הבלים אמר קהלת, ואמרו הראשונים, יש הבל ויש הבל, יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים

ותוסף ללדת את אחיו את הבל. בא וראה, הבל הוא הלב, ויש שני בתים בלב, לב חכם לימינו הבל, לב כסיל לשמאלו זה הבל, קין הוא יונק משניהם, והוא עין טוב ורע, וקין הוא הזקמה שהנחש הטיל בחוה, ועליו נאמר כי משרש נחש יצא צפע. מה דרכו של הנחש להרג, כך זה הרג ואחר כך

אמרתִי שגם זה הַבֵּל, הַבֵּל דִּימִינָא ה' כָּרְסִיא, ו' שש מעלות לכפא, ד' ארבע חיוון, אלין הבלים אינון לבושא לתפארת ומלכות דאינון ו"ה, י"ה כלילן, י' באויר, ה' תתאה דבור דסליק בהבל, וכלא אתכליל בשמא דבר נש דצלי צלותא או דעסיק באורייתא, אבל הבלים אחרנין דאתעבידן בארעא, סלקין באויר דהאי עלמא בקול ודבור דחול, וישראל מצלין בהון המבדיל בין קדש לחול, ואית אחרנין דאתמר בהון (ירמיה י טו) הַבֵּל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים, ואינון הבלים וקול ודבור דנבלות הפה, אינון מסטרא דאלהים אחרים ממנן דשאר עמין דאינון סמא"ל ונחש, עלייהו אתמר בהבדלה ובין ישראל לגוים, כל חד בפום עוברוי כך בני בנינא, (קהלת ז יד) דוזה לעמת זה עשה האלהים.

לשון הקודש

באויר של העולם הזה בקול ודבור של חל, וישראל מתפללים בהם המבדיל בין קדש לחל, ויש אחרים שנאמר בהם הַבֵּל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים, ואותם הבלים וקול ודבור של נבלות הפה, הם מצד של אלהים אחרים, הממנים של שאר העמים שהם סמא"ל ונחש, עליהם נאמר בהבדלה ובין ישראל לגוים, כל

וכו', אמרתִי שגם זה הַבֵּל, הַבֵּל של הימין, ה' הכפא, ו' שש מעלות לכפא, ד' ארבע חיות, אלו ההבלים הם לבוש לתפארת ומלכות שהן ו"ה, י"ה כלולים, י' באויר, ה' תחתונה דבור שעולה בהבל, והבל נכלל בשם של האדם שמתפלל תפלה או שעוסק בתורה, אבל הבלים אחרים שנעשים בארץ, עולים

וְתָא תְּזִי מָאן דְּבִנְיָנָא דִּילִיה לְעֵילָא בְּסִטְרָא
 דְּדַכְיוּ, בְּכָל אֵלִין הֶבְלִים דְּאוּרֵיָתָא וְצִלוּתָא,
 עֲלִיה אָמַר קָרָא ^(ישעיה לו טז) וְאָשִׁים דְּבָרֵי בְּפִיךָ וְכוּ'
 וְלֵאמַר לְצִיּוֹן עַמִּי אַתָּה, וְהָא אוּקְמוּהוּ אַל תִּקְרֵי
 עַמִּי, אֵלָא עַמִּי, מָה אַנָּא בְּמִלּוּלָא דִּילִי עֵבְדִית
 שְׁמִיָּא וְאַרְעָא בְּמָה דְאַתָּ אָמַר ^(תהלים לג ו) בְּדַבְרֵי
 יְהו"ה שְׁמִים נַעֲשׂוּ, כִּדְ אַנְתָּ בְּשׁוֹתְפּוּ עַמִּי תַעֲבִיד
 בְּמִלּוּלָא, אֲבָל אַחֲרָנִין דְּמַפְקִין מִפּוּמֵייהוּ הֶבְלִים
 דְּשְׁבוּעָה, עֲלִייהוּ אַתְּמַר ^(משלי ז כז) כִּי רַבִּים חֲלָלִים
 הִפִּילָה, וְאֵלִין אַתְּקֵרִיאוּ חֲלָלִים, דְּמַחֲלָלִין שֵׁם
 יְהו"ה, וְנִפְקִין הֶבְלִים מִפּוּמֵייהוּ וְקָלָא וְדַבּוּרָא
 לְשַׁקְרָא וְאוּמָאָה לְשַׁקְרָא, וְדַכְרִין שְׁמִיָּה לְמַגְנָא
 וְלְשַׁקְרָא, בְּהַהוּא שְׁמָא דְנִפְקִין לְבַטְלָא וְלְשַׁקְרָא
 בְּנִין לֹון בְּנִינִין דְּבַטְלִין לֹון מַעֲלָמָא, הֲדָא הוּא

לשון הקודש

אתה בשתפנות עמי תעשה בדבור, אבל
 אחרים שמוציאים מפיכם הבלים של
 שבועה, עליהם נאמר כי רבים חללים
 הפילה, ואלה נקראו חללים, שמחללים
 שם יהויה ומוציאים הבלים מפיכם, וקול
 ודבור לשקר ושבועה לשקר, ומזכירים
 שמו לחנם ולשקר. באותו שם
 שמוציאים לבטלה ולשקר, בונים להם
 בנינים שמבטלים אותם מן העולם, והו

אחד כפי מעשיו כך בונה בנין, שזה
 לעמת זה עשה האלהיים.
 ובא וראה, מי שבנינו למעלה בצד
 הסתרה, עם כל ההבלים הללו של תורה
 ותפלה, עליו אמר הפתוב ואשים דברי
 בפיך וכו', ולאמר לציון עמי אתה, והרי
 פרשוהו אל תקרי עמי אלא עמי, מה אני
 בדבור שלי עשיתי שמים וארץ, כמו
 שנאמר בדבר יהויה שמים נעשו, כך

דְּכַתִּיב (ירמיה ב ז) לְשׂוֹא הַבֵּיתִי אֶת בְּנֵיכֶם, וְוִי לֹזֵן לְבָנֵי
נִשְׂא דְנַפְקִין מִפּוּמְיָהוּ מְלוּלִין וְאוּמָאִין דְּשַׁקְרָא,
טב לֹזֵן דְּלֹא יִתּוֹן לְעֵלְמָא, קָמוּ חֲבַרְיָא בְּלָהוּ
וְאָמְרוּ רַחֲמָנָא לְשׂוֹבֵן רַחֲמָנָא לְשׂוֹבֵן.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, רַבָּנָן, כָּל אֵלִין בְּנִינִין תְּלִיין
בְּמַחְשָׁבָה, בְּמָה דְּאִשְׁכַּחְנָא בְּקִין וְהַבֵּל, קִין
הָיָה עוֹבֵד אֲדָמָה וּמִיֵּיתִי בְּקַרְבָּנָא פְּשָׁתִים, מִתְּהוּא
סְטָרָא דְעֶרְוָה, הָיָה מִחְשָׁבָה לְקַרְבָּא קָמִי קוּדְשָׁא
בְּרִידָּהּ הוּא עֶרְוָה, וּמִנִּין דְּפְשָׁתִים אִיהוּ מִסְטָרָא
דְּעֶרְוָה שְׂנַאֲמַר (שמות כח מב) וַעֲשֵׂה לָהֶם מְכַנְסֵי בָד
לְכַסּוֹת בֶּשֶׂר עֶרְוָה, הַבֵּל הָיָה רוֹעֵה צֹאן, קָרִיב
קַרְבָּנָא מִבְּכֻרוֹת צֹאנוּ, הֵדָא הוּא דְכַתִּיב (בראשית ד ד)
וְהַבֵּל הֵבִיא גַם הוּא מִבְּכֻרוֹת צֹאנוּ, (דף קיח ע"ב)
מִחְשַׁבְתִּיהָ הָיָה בְּתֵהוּא אֲתֵר דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (דניאל ז ט)
וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב לְבוֹשָׁה כְּתִלְגַּ חוֹזֵר וְשַׁעַר רֵאשִׁיה

לשון הקודש

קָרְבָן פְּשָׁתִים, מֵאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל עֶרְוָה,
הֵיחָדָה מִחְשָׁבָה לְהַקְרִיב לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עֶרְוָה, וּמִנִּין שֶׁפְּשָׁתִים הוּא
מֵצַד הָעֶרְוָה? שְׂנַאֲמַר וַעֲשֵׂה לָהֶם מְכַנְסֵי
בָד לְכַסּוֹת בֶּשֶׂר עֶרְוָה, הַבֵּל הֵיחָדָה רוֹעֵה
צֹאן, הַקְרִיב קָרְבָן מִבְּכֻרוֹת צֹאנוּ, וְהוּ
שְׂפָתוֹב וְהַבֵּל הֵבִיא גַם הוּא מִבְּכֻרוֹת
צֹאנוּ, מִחְשַׁבְתּוֹ הֵיחָדָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם

שְׂפָתוֹב לְשׂוֹא הַבֵּיתִי אֶת בְּנֵיכֶם. אוֹי
לָהֶם לְבָנֵי אָדָם שְׂמוּצִיאִים מִפִּיהֶם
דְּבוּרִים וְשִׁבּוּעוֹת שַׁקְרָא, טוֹב לָהֶם שְׁלֹא
יָבִאוּ לְעוֹלָם. קָמוּ כָּל הַחֲבָרִים וְאָמְרוּ,
הֲרַחֲמֵן יִצְיִלְנֵי, הֲרַחֲמֵן יִצְיִלְנֵי.
אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן: חֲכָמִים, כָּל הַבְּנִינִים
הִלְלוּ תְלוּוִיִּים בְּמַחְשָׁבָה, כְּמוֹ שְׂמַצְאָנוּ
בְּקִין וְהַבֵּל, קִין הָיָה עוֹבֵד אֲדָמָה וְהֵבִיא

בְּעִמְרֵי נְקָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא מִחֲשַׁבְתִּיהָ טָבָא
 צְרָפָה לְמַעֲשָׂה, וּבְגִין דָּא קַבִּיל לִיהָ, וּמִחֲשַׁבָּה רָעָה
 לָא מְצָרְפָה לְמַעֲשָׂה, וְדָא הוּא קָרְבָּנָא דְקִין, וּבְגִין
 דָּא חָרָה לוֹ, מִיַּד וַיֹּאמֶר יְהו"ה לְקִין לְמָה חָרָה לָךְ
 וכו', הֲלֹא אִם תִּטִּיב שְׂאֵת (בראשית ד ו'), אִם תִּטִּיב
 עוּבְדָךְ שְׂאֵת, אֲנָא מְאַרִיד לָךְ וְאֶטּוּל מִטּוּלָךְ עָלַי,
 וּמִנְלָן דְשְׂאֵת מִטּוּלָא דְחוּבִין הוּא, דְכְתִיב (ישעיה א יד)
 גִּלְאַתִּי נִשּׂוּא, וְאִם לֹא תִטִּיב עוּבְדָךְ לִפְתַּח חֲטָאת
 רוּבִי, וְדָא פְתַח דְגִיְהֵנָם, דְתַמָּן חוּבִין דִּילָךְ שְׁלִטִין
 עָלָךְ, וְאִם תִּטִּיב עוּבְדָךְ אֶתְהָ תִמְשׁוּל בּוֹ.

רְשִׁיעִיָּא לָא שְׁלִיט בְּהוֹן מוּסָר אֶלָּא נְטָרִין
 דְבָבוּ, כְּגוֹנָא דְעִשּׂוֹ וַיִּשְׁטֹם עִשּׂוֹ אֶת
 יַעֲקֹב (בראשית כז מא), יַעֲקֹב כְּגוֹנָא דְהָבֵל וְעִשּׂוֹ כְּגוֹנָא
 דְקִין, וַיֹּאמֶר מָה עֲשִׂיתָ וכו' (שם ד י) חוּבָא דָּא

לשון הקודש

ומניין לנו ששאת הוא משא העונות?
 שכתוב גלאתי נשוא, ואם לא תיטיב
 מעשיך - לפתח חטאת רבין, וזה פתח
 הגיהנם, ששם החטאים שלך שולטים
 עליך, ואם תיטיב מעשיך, אתה תמשל
 בו.

הרשעים לא שולט בהם מוסר אלא
 שומרים שנאה, כמו שעשו - וישטם
 עשו את יעקב, יעקב כמו שהביל, ועשו

שנאמר בו ועתיק הימים יושב, לבושו
 כשלבג לבן, ושער ראשו כצמר נקי,
 והקדוש ברודף הוא מצרף מחשבה טובה
 למעשה, ומשום זה קבל אותו, ומחשבה
 רעה אינו מצרפה למעשה, וזהו קרבנו
 של קין, ומשום זה חרה לו. מייד ויאמר
 יהו"ה לקין למה חרה לך וכו', הלוא אם
 תיטיב שאת, אם תיטיב מעשיך -
 שאת, אני מחפה לך ואטל משאך עלי,

דְקַטְלַתְ לְאַחוּךְ לָא עֲבַדְתָּ לִיה אֵלָא לְשָׂמָא
 דְאַתְקַרִי מ"ה, מ"ה אַעֲיַדְךָ וְאַסְהִיד עֲלֵךְ, וְאִיהִי
 תִבְעָה לָךְ, וְלֹא עוֹד אֵלָא מ"ה דְאִיהִי אָדָם דְעֵבִיד
 לָךְ, גְרָם דָּא דְאֶפְיֹק מִלְאָךְ הַמְּוֹת בְּךָ לְעֵלְמָא, וְדָא
 אִיהִי פּוֹקֵד עֲוֹן אֲבוֹת עַל בְּנִים (שמות כ ה), וְהָא אֲתִמַּר
 אִם אוֹחְזִין מַעֲשֵׂה אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם, אֵלָא בְּךָ הָוָה
 עוֹבְדֵי אֲבוֹהָ הָוָה בִּידֵיהִי, עַל סַפְּהָ דְאִשָּׁה הָוָה,
 כְּמָה דְאַתְמַר וַיְהִי בְהֵיוֹתֶם בְּשָׂדֵה, וַאֲיִן שָׂדֵה אֵלָא
 אֲתִתָּא, אֲתִתָּא גְרַמַת מִיתָה לְאָדָם, וְגְרַמַת מִיתָה
 לְהֶבֶל, כְּמָה דְאַתְמַר בִּיעֲקֹב עִם מִמְנָא דְעִשָׂו
 וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ (בראשית לב כה), כְּגוֹוֹנָא דָּא הָוָה קִין
 וְהֶבֶל, וְנִצַח הֶבֶל לְקִין, וְאִיהִי מִסְטָרָא ד־רַחֲמֵי
 דְחַיִּים עֲלוֹי וְלֹא בְעָא לְמַקְטִלִיה, וְקָם הוּא וְקַטְלִיה,
 וְאַתְתָּא גְרַמָּא דָּא, עֲלָה אֲתִמַּר (משלי ה ה) רַגְלִיהָ
 יוֹרְדוֹת מְוֹת, וּבְקַנְיָה דִילִיה קַטִּיל לִיה.

לשון הקודש

אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם, אֵלָא כְּךָ הָיָה, מַעֲשֵׂי
 אֲבוֹי הָיָה בִּידּוֹ, וְעַל סַפְּהָ שֶׁל אִשָּׁה זֶה
 הָיָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי בְהֵיוֹתֶם בְּשָׂדֵה,
 וַאֲיִן שָׂדֵה אֵלָא אִשָּׁה, הָאִשָּׁה גְרַמָּה
 מִיתָה לְאָדָם וְגְרַמָּה מִיתָה לְהֶבֶל, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר בִּיעֲקֹב עִם הַמִּמְנָה שֶׁל עִשָׂו
 וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, כְּמוֹ זֶה הָיָה קִין וְהֶבֶל,
 וְנִצַח הֶבֶל אֶת קִין, וְהוּא מִצַד הַרַחֲמִים,

כְּמוֹ שֶׁקִּין. וַיֵּאמֶר מֶה עֲשִׂיתָ וְכוּ', הַחֲטָא
 הַזֶּה שֶׁהֲרַגְתָּ אֶת אַחִיךָ לֹא עֲשִׂיתָ אוֹתוֹ
 אֵלָא לְשֵׁם שֶׁנֶּקְרָא מ"ה, מ"ה אַעֲיַדְךָ
 וְאַעֲיַד עֲלֵךְ, וְהִיא תוֹכַעַת אוֹתְךָ, וְלֹא
 עוֹד, אֵלָא מ"ה שֶׁהוּא אָדָם שֶׁעֲשָׂה אוֹתְךָ,
 גְרָם אֵת זֶה שֶׁמִּלְאָךְ הַמְּוֹת הוֹצִיא אוֹתְךָ
 לְעוֹלָם, וְהוּוּ פּוֹקֵד עֲוֹן אֲבוֹת עַל בְּנִים,
 וְהָרִי נִתְבָּאֵר אִם אוֹחְזִים מַעֲשֵׂה

וַיֹּאמֶר קוֹל דְּמֵי אַחִיד צוֹעֲקִים אֵלַי מִן הָאָדָמָה
 (בראשית ד י'), אַנְתָּה הוּא בְרִיה דְּחַוְיָא דְגַרְם
 מִיְתָה לְאָדָם, דְּאִתְמַר בֵּיה (שם ג יד) אַרְוּר אַתָּה מְפַל
 הַבְּהֵמָה, כְּדֵי אֵית לָךְ לְיִרְתָּא מְנִיָּה, דְּעוֹבְדָא
 דִּילֵיה בִּידָךְ, כְּגוֹן דָּא אַרְוּר אַתָּה מִן הָאָדָמָה
 אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת פִּיהָ, דָּא הָוָה אֲרַעָא דְלֵיט לָהּ
 קוֹדֶשָׁא כְּרִידָה הוּא תִשַׁע לְוֹטִין, לֵיט לְקִין חַד
 לְאַשְׁלָמָא לְעֶשְׂרָה, וּבְגִין דָּא אָמַר (שם יא) אַרְוּר
 אַתָּה מִן הָאָדָמָה וְכוּ', כִּי תַעֲבֹד אֶת הָאָדָמָה
 וְכוּ' דִּתְהֵא תִשַׁשׁ חִלְהָא לְגַבְדָּה, וְלֹא יִפְקֹן מִינָךְ
 מַלְכִין וְשְׁלִיטִין.

נַע וְנַד תְּהֵיה בְּאַרְצָא, דְּאַנְא אֲמַרִית לְאָדָם וַיִּרְדּוּ
 בְּדַגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְבְּהֵמָה (שם א כו),
 דְּאַנּוֹן בְּנֵי נֶשֶׂא דְתַלְיִין בְּמִזְלוֹת, דְּדַמְיִין לְחִיוּן

לשון הקודש

הָאָרְצָא שְׁקַלְל אֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא
 תִּשַׁע קַלְלוֹת, וְקַלְל אֶת קִין אַחַת
 לְהַשְׁלִים לְעֶשְׂרָה, וּמְשׁוּם זֶה אָמַר אַרְוּר
 אַתָּה מִן הָאָדָמָה וְכוּ', כִּי תַעֲבֹד אֶת
 הָאָדָמָה וְכוּ', שְׂכַחָה יְהִיה תְּשׁוּשׁ אֱלִידָה,
 וְלֹא יֵצְאוּ מִמֶּךָ מַלְכִים וְשְׁלִיטִים.

נַע וְנַד תְּהֵיה בְּאַרְצָא, שְׂאֲנֵי אֲמַרְתִּי
 לְאָדָם וַיִּרְדּוּ בְּדַגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם
 וּבְבְּהֵמָה, שְׁהֵם בְּנֵי אָדָם שְׁתַּלּוּיִים

שְׁחָם עָלָיו וְלֹא רָצָה לְהִרְגוֹ, וְקָם הוּא
 וְהִרְגוֹ, וְהִאֲשֶׁה גְרָמָה אֶת זֶה, עָלֶיהָ נֹאמַר
 רְגַלְיָהּ יִרְדּוֹת מוֹת, וּבְקַנְאָתוֹ הִרְג אֹתוֹ.
 וַיֹּאמֶר קוֹל דְּמֵי אַחִיד צוֹעֲקִים אֵלַי מִן
 הָאָדָמָה, אַתָּה הוּא בְנוֹ שַׁל הַנְּחָשׁ שְׁגַרְם
 מִיְתָה לְאָדָם, שְׁנֹאמַר כּוּ אַרְוּר אַתָּה
 מְפַל הַבְּהֵמָה, כְּדֵי יֵשׁ לָךְ לְיִרְשׁ מְמֻנָּה,
 שְׁמַעֲשֵׂהוּ בִּידָךְ, כְּגַלְל זֶה אַרְוּר אַתָּה מִן
 הָאָדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת פִּיהָ, זֶה הִתְהֵא

וּבְעִירָן וְעוֹפוֹת, כְּלֵהוּ אֶזְלוּ לְגִבְךָ לְקַטְלָא לָךְ, וְאַנְתָּ
 תִּזְיֵל נַע וְנָד מִקְדָּמָא, נַע וְנָד עוֹן דָּן, וְעוֹד נַע
 וְנָד בְּגִין דְּאַנְתָּ עוֹן דְּנָד"ה, וּבְנָדָה אֶתְעַבִּידַת
 דְּאִיהִי זוֹהֲמָא דְהַטִּיל נַחֲשׁ לְחַוָּה, בְּגִין דָּא נַע וְנָד
 תַּהֲוָה, וְעוֹד נַע בְּגִין דְּאַנְתָּ מְסַטְרָא דְסִמְא"ל, נָד
 בְּגִין דְּאַנְתָּ מְסַטְרָא דְנַחֲשׁ, נַע בְּעֶלְמָא דִּין, נָד
 בְּעֶלְמָא דְאַתִּי, דְּאִינוּן שְׂכִינְתָא עֲלָאָה וּשְׂכִינְתָא
 תַּתָּאָה, דְּנַטְלִין תְּרוּוּיָהוּ נוֹקְמָא מִינָךְ.

וּבְגִין דָּא כִּד שְׁמַע דְּבִאֲתֵר עֲלָאָה דָּא הָוָה תְּלִיא
 הַבֵּל, מִיָּד וַיֹּאמֶר קִין אֶל יְהוָה גְּדוֹל עוֹנֵי
 מְנַשׂוֹא (בראשית ד יג), הָכָא תָּב בְּתִיּוּבְתָא וְאַתְחַרַּט, בְּגִין
 דָּא וַיִּשָּׂם יְהוָה לְקִין אוֹת (שם טו), הָכָא רְמֵז אוֹת
 בְּרִית מִיָּלָה דְקַבִּיל יִתְרוֹ, דְּאַתְמַר בֵּיהּ (שופטים א טז)
 וּבְנֵי קִנִּי חוֹתֵן מוֹשֶׁה שֶׁנִּפְרַד מִקִּין, (צ"ל (שם ד יא) וְחֵבֶר

לשון הקודש

שְׂכִינָה עֲלֵינוּהָ וּשְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה, שְׂיִקְחוּ
 שְׂתִיבָה מִמֶּךָ נְקָמוֹת.
 וּמַשׂוּם זֶה, כְּשֶׁשְׁמַע שְׂבַמְקוֹם הָעֲלִיּוֹן
 הָוָה הָיָה תְּלוּי הַבֵּל, מִיָּד וַיֹּאמֶר קִין אֶל
 יְהוָה גְּדוֹל עוֹנֵי מְנַשׂוֹא, כָּאֵן שָׁב
 בְּתִשׁוּבָה וְהִתְחַרַּט, בְּגִלְל זֶה וַיִּשָּׂם יְהוָה
 לְקִין אוֹת, כָּאֵן רְמֵז אוֹת בְּרִית מִיָּלָה
 שְׂקַבֵּל יִתְרוֹ, שֶׁנִּפְרַד בּוֹ וּבְנֵי קִנִּי חוֹתֵן
 מוֹשֶׁה, שֶׁנִּפְרַד מִקִּין, (וחבר הקיני נפרד מקיין).

בְּמַזְלוֹת, שְׂדוּמִים לְחַיּוֹת וּבְהֵמוֹת
 וְעוֹפוֹת, כְּלָם הוֹלְכִים אֵלֶיךָ לְהַרְגֵּ אֹתְךָ,
 וְאַתָּה תִּלְךָ נַע וְנָד מִהֲרָאשׁוּנִים, נַע וְנָד
 עוֹן דָּן, וְעוֹד נַע וְנָד, מִשׁוּם שְׂאֵתָה עוֹן
 שֶׁל נְד"ה, וּבְנָדָה נַע שִׂיתָ, שְׂהִיא הִזְהַמָּה
 שְׂהַטִּיל הַנַּחֲשׁ בְּחַוָּה, בְּגִלְל זֶה נַע וְנָד
 תַּהֲוָה. וְעוֹד נַע, מִשׁוּם שְׂאֵתָה מִהַצַּד שֶׁל
 סִמְא"ל, נָד מִשׁוּם שְׂאֵתָה מִצַּד הַנַּחֲשׁ, נַע
 בְּעוֹלָם הָוָה, נָד בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׂהֵם

הקני נפרד מקני), וביתרו אתתקן קון מחוביה, ועוד
 בתהוא זמנא קביל ליה, בגין דאתיו ליה פנוי דקני
 חותן משה דהו עתידין למהוי בלשפת הגזית,
 אמר וכי לחייבא קביל קודשא בריך הוא
 בתשובה, על אחת פמה וכמה לצדיקיא, מיד
 ויצא קון מלפני יהו"ה (בראשית ד טז), בהאי נפק מן
 דינא, וקביל עליה כל מה דאתגור ביה, דכתיב
 וישב בארץ נוד, מה דאמר ליה נד, שני עליה ו'
 ואתעביד נוד, ודא איהו דאתמר ביה וישם יהו"ה
 לקון אות לבלתי הכות אותו, דאם הוה נד אתמר
 ביה (ס) והיה כל מוצאי יתרגני, ובגין דתב
 בתיובתא וקביל עליה אות ברית, שני עליה אות
 ו' לשזבא ליה, ולא עוד אלא דשני ליה קדמת
 עדן, דבגיניה זכה לגן עדן.

 לשון הקודש

בארץ נוד. מה שאמר לו נד, שם עליו ו'
 ונעשה נוד, והו שנאמר בו וישם יהו"ה
 לקון אות לבלתי הכות אותו, שאם היה
 נד, נאמר בו והיה כל מוצאי יתרגני,
 ומשום ששב בתשובה וקבל עליו אות
 ברית, שם עליו האות ו' להצילו, ולא
 עוד, אלא ששם אותו קדמת עדן,
 שבגללו זכה לגן עדן.

וביתרו התתקן קון מחסאו, ועוד באותו
 זמן קבל אותו, משום שהראה לו פני
 קני חותן משה שהיו עתידים להיות
 בלשפת הגזית, אמר, וכי את הרשעים
 קבל הקדוש ברוך הוא בתשובה, על
 אחת פמה וכמה את הצדיקים, מיד ויצא
 קון מלפני יהו"ה, בזה יצא מן הדין וקבל
 עליו כל מה שנגזר בו, שכתוב וישב

וַיֵּדַע (דף קיט ע"א) **קִיץ** **אֶת** **אִשְׁתּוֹ** **וַתַּהַר** **וַתֵּלֵד** **אֶת**
חֲנוּךְ (בראשית ד יז), **כָּל** **אֵלֶיךָ** **תּוֹלְדֵיךָ** **מִנְעִין** **לִי**
לְאַתְרָעָא **בְּהוֹן**, **וְאִינוּן** **חֲנוּךְ** **וְעִירַד** **וּמְחַוְיָאֵל**
וּמְתוּשָׁאֵל **וְלִמְךָ**, **וְלִמְךָ** **נָטִיל** **תִּירֵי** **נָשִׁין** **עָדָה** **וְצָלָה**,
עָדָה **חֲנוּךְ** **לְטוֹב**, **חֲנוּךְ** **לְנַעַר** **עַל** **פִּי** **דְּרַבּוֹ**, **צָלָה**
חֲנוּכָא **דְּבִישׁ**, **וְדָא** **מִלְּאַךְ** **הַמְּוֹת** **דְּמַחְנַף** **לְבַר** **נֶשׁ**
בְּחַנוּכִין **בִּישׁוֹן**, **עִירַד** **לְבַתֵּר** **אֲעִיל** **רְעָדָה** **בְּבַר** **נֶשׁ**
בְּאַבְרִין **דִּילִיָּה**, **וּלְבַתֵּר** **דְּאַפִּיל** **לְבַר** **נֶשׁ** **בְּחַנוּכִין**,
אֲלִשִׁין **עֲלִיָּה** **וְאַחֲזִי** **לְא"ל** **כָּל** **מָה** **דְּעָבִיד**, **וְדָא** **אִיהוּ**
מְחַוְיָאֵל **מִחֲזִי** **א"ל**, **וּלְבַתֵּר** **נְחִית** **וַתִּשָּׂש** **חִילִיָּה**
וְקָטִיל **לִיָּה**, **וְדָא** **אִיהוּ** **מְתוּשָׁאֵל** **דְּתַמָּן** **מְוֹת** **שָׂאֵל**,
וְאִין **מְוֹת** **אַלָּא** **עֲנִיּוֹת**, **וּלְבַתֵּר** **אַמְלִיךְ** **עֲלִיָּה** **וְדָא**
אִיהוּ **לְמַךְ** **אַתְהַפֵּךְ** **עֲלִיָּה** **לְמַלְךְ**, **וַתִּירִין** **נָשִׁין** **דִּילִיָּה**
חַד **עָדָה** **דְּמַעִיד** **עַל** **חֻזְבוֹי** **דְּבַר** **נֶשׁ**, **וַתִּנְיָנָא** **צָלָה**
דְּאֲזִיל **עֲלִיָּה** **כְּצַל**, **כְּמָה** **דְּאַתְּ** **אַמַּר** (איוב ח ט) **כִּי** **צַל**

לשון הקודש

מִכּוּן הַבְּנִים רְעָדָה בְּאָדָם בְּאִיבְרִין, וְאַחַר
שִׁמְפִּיל אֶת הָאָדָם לְחַטָּאִים, מִלְּשִׁין עָלָיו
וּמִרְאָה לְא"ל כָּל מָה שֶׁעָשָׂה, וְזֶהוּ
מְחַוְיָאֵל – מִרְאָה א"ל, וְאַחַר כֵּן יוֹרֵד
וּמְתִישׁ בְּחוֹ וְהוֹרֵג אוֹתוֹ, וְזֶהוּ מְתוּשָׁאֵל,
שֵׁשׁ מְוֹת שָׂאֵל, וְאִין מְוֹת אַלָּא עֲנִיּוֹת,
וְאַחַר מוֹלְךְ עָלָיו, וְזֶהוּ לְמַךְ, שִׁמְתְּהַפֵּךְ
עָלָיו לְמַלְךְ, וּשְׁתֵּי נְשׁוֹתָיו, אַחַת עָדָה,

וַיֵּדַע קִיץ אֶת אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֵד אֶת
חֲנוּךְ. כָּל אֵלֶיךָ הַתּוֹלְדוֹת מוֹנְעִים אוֹתוֹ
לְהַתְרַצוֹת בָּהֶם, וְהֵם חֲנוּךְ וְעִירַד
וּמְחַוְיָאֵל וּמְתוּשָׁאֵל וְלִמְךָ, וְלִמְךָ נָטִיל
שְׁתֵּי נָשִׁים, עָדָה וְצָלָה, עָדָה – חֲנוּךְ
לְטוֹב, חֲנוּךְ לְנַעַר עַל פִּי דְרַבּוֹ, צָלָה –
חֲנוּךְ שֶׁל רַע, וְזֶה מִלְּאַךְ הַמְּוֹת שִׁמְתְּהַפֵּךְ
אֶת הָאָדָם בְּחַנוּכִים רְעִים, עִירַד לְאַחַר

ימינו עלי ארץ, וכתוב (תהלים קמד ד) ימיו בצל עובר.

ותלד עדה את יבל (בראשית ד כ), בתר דקטיל ליה
 בעניותא, ושלטון עליה עדה וצלה, יבל,
 בגוונא דשמיא וארעא דאתמר בהון (ישעיה נא ו) כי
 שמים פעשן נמלחו והארץ בפגד תבלה, ויבל איהו
 אבי יושב אהל ומקנה, דכניש ממונא, ולבתר
 אתמר ביה (משלי יא ד) לא יועיל הון, והא אתמר
 דשליט עליה עניותא דאיהו מות, ולית עניותא
 קמי קודשא בריך הוא בעניותא דאורייתא, ולית
 מות באינון דעברין על פתגמי אורייתא דאתקריאו
 מתים, ובגין דא אמר קרא (יחזקאל יא לב) שובו וחיו,
 ואחי יבל היה אבי כל תופש פנור ועגב, המנגנין
 בכל מיני נגונין, ובר נש דחדרי בהו ואשתדל
 בהבלי עלמא, עליה אמר קהלת (קהלת יא ט) שמה

לשון הקודש

נתבאר ששולטת עליו עניות שהוא מות,
 ואין עניות לפני הקדוש ברוך הוא
 בעניות של התורה, ואין מות כמו אותם
 שעוברים על דברי התורה, שנקראו
 מתים, ומשום זה אמר הכתוב שובו וחיו,
 ואחי יבל היה אבי כל תופש פנור ועגב,
 שמנגנים בו בכל מיני נגונים, והאדם
 ששמה בהם ומתעסק בהבלי העולם,
 עליו אמר קהלת שמה בחור בילדותך

שמעיד על חטאי האדם, והשניה צלה,
 שהולך עליו בצל, כמו שנאמר כי צל
 ימינו עלי ארץ, וכתוב ימיו בצל עובר.
 ותלד עדה את יבל, אחר שהורג אותו
 בעניות ושלטים עליו עדה וצלה, יבל,
 כמו שמים וארץ שנאמר בהם כי שמים
 פעשן נמלחו והארץ בפגד תבלה, ויבל
 הוא אבי יושב אהל ומקנה, שכנס ממון,
 ואחר כך נאמר בו לא יועיל הון, והרי

בְּחֹר בְּיַלְדוּתְךָ וְכוּ', וּלְבַתֵּר מָה אָמַר לִיָּה (שם) וְדַע
כִּי עַל כָּל אֵלֶּה יִבְיָאָךְ הָאֱלֹהִים בְּמִשְׁפָּט, וְעַל־יִיְהוּ
אָמְרוּ מֵאֵרִי מִתְּנִיתִין, זְמַרָא בְּבֵיתָא חֲרַבָא בְּבֵיתָא,
אֶלָּא וּשְׂמַחְתֶּם לְפָנֵי יְהו"ה אֱלֹהֵיכֶם (ויקרא כג מ),
בְּגִוּוֹנָא (הַדְּוֹד) דְּאֶתְמַר (בִּיה) (מלכים ב ג טו) וְהָיָה בְּגִנּוּן
הַמְּגִנּוּן וַתְּהִי עָלָיו יַד יְהו"ה.

וְצִלָּה גַם הִיא יִלְדָה אֶת תּוֹבַל קִין, לוֹטֵשׁ כָּל
חֲרֵשׁ נְחֻשֶׁת וּבְרֹזֶל (בראשית ד כב), דָּא יִצְר הָרַע,
דְּאֶתְמַר בֵּיה אִם יִצְרָךְ מִתְּגַבַּר עֲלֶךְ מִשְׁכְּהוּ לְבֵית
הַמְּדַרְשׁ וְכוּ', וְאַחֹת תּוֹבַל קִין נַעֲמָ"ה דָּא אִימָן
שְׁל שִׁדִּים, וְלִמָּךְ בְּשַׁעְתָּא דְּשִׁלִּט עַל בַּר נִשׁ וְאִיְהִי
בֵּיה תְּקוּף בְּאַבְנָא וּכְבִּרְזוּלָא, וְלֹא עָסִיק בְּאַזְרֵיתָא,
שְׁלִיט עָלֶיהָ וְקָטִיל לִיָּה, וְעָבִיד בֵּיה פְּצַע וְחַבּוּרָה,
בְּמָה דְּאֶתְ אָמַר (שם כג) כִּי אִישׁ הֲרַגְתִּי לְפַעְעֵי וְיִלְד
לְחַבּוּרָתִי, בְּהַהוּא זְמַנָּא עָתִיד לְנַטְלָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

לשון הקודש

שנאמר בו אם יצרך מתגבר עליך משכּהו לְבֵית הַמְּדַרְשׁ וְכוּ'. וְאַחֹת תּוֹבַל קִין נַעֲמָה, זו אִם הַשִּׁדִּים, וְלִמָּךְ, בְּשַׁעָה שְׁשׁוּלֵט עַל הָאָדָם וּמְחַזִּיק בּוֹ בְּאֶבֶן וּכְבִּרְזוּל וְלֹא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, שׁוֹלֵט עָלָיו וְהוֹרֵג אוֹתוֹ, וְעוֹשֶׂה בּוֹ פְּצַע וְחַבּוּרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי אִישׁ הֲרַגְתִּי לְפַעְעֵי וְיִלְד לְחַבּוּרָתִי בְּאוֹתוֹ זְמַן עָתִיד לְטַל הַקּוּדֹשׁ

וְכוּ', וְאַחַר כֵּךְ מָה אוֹמֵר לוֹ? וְדַע כִּי עַל כָּל אֵלֶּה יִבְיָאָךְ הָאֱלֹהִים בְּמִשְׁפָּט, שְׁעַלֵּיהֶם אָמְרוּ בְּעַלֵּי הַמִּשְׁנָה, זְמַר בְּבֵית – חֲרַב בְּבֵית, אֶלָּא וּשְׂמַחְתֶּם לְפָנֵי יְהו"ה אֱלֹהֵיכֶם, כְּמוֹ (שְׁדוּד) שֶׁנֶּאֱמַר (ב) וְהָיָה בְּגִנּוּן הַמְּגִנּוּן וַתְּהִי עָלָיו יַד יְהו"ה. וְצִלָּה גַם הִיא יִלְדָה אֶת תּוֹבַל קִין לְטֵשׁ כָּל חֲרֵשׁ נְחֻשֶׁת וּבְרֹזֶל, זֶה יִצְר הָרַע,

הוא נוקמא מתרנייהו, הדא הוא דכתיב (שם) פי
שבעתים יוקם קין ולמד שבעים ושבעה, הדא הוא
דכתיב (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח.

וידע אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את
שמו ש"ת, סיומא דאלפא ביתא, ועליה
אמר איוב (איוב לח לו) מי שת בפחות חכמה, מאי
חכמה דא דחסר מניה י', דבה הוה שית, דאיהו
ברא שית, ואיהו ראשית, ונהו אתמר ביה (ישעיה מו
מגיד מראשית אחרית, הוה משמש שית באתר
דהבל, ובגין דחסר מניה י' אתקרי אחר, בגין דכד
חב אדם פרח מניה י', ועבד שית בלא י' דאיהו
חכמה, ובגין דא שירותא הוה מן ח', דאינון ח'
יומין דברית מילה, כמה דאת אמר (בראשית ד כו) אז
היחל לקרא בשם יהו"ה, ומתמן עברו ברית מילה,
ואעברו מניה ערלה ופריעה למעלה בד' ולא בח',

לשון הקודש

ראשית, והיה נאמר בו מגיד מראשית
אחרית, היה משמש שית במקום הבל,
ומשום שחסר ממנו י' נקרא אחר, משום
שכאשר הטא אדם פרח ממונו י', ועשה
את שית בלי י', שהיא חכמה, ומשום זה
הראשית היתה מן ח', שהם שמונה ימים
של ברית מילה, כמו שנאמר אז היחל
לקרא בשם יהו"ה, ומשם עברו ברית

ברוך הוא משניהם נקמה, והו שכתוב פי
שבעתים יוקם קין ולמד שבעים ושבעה,
והו שכתוב בלע המות לנצח.

וידע אדם עוד את אשתו ותלד בן
ותקרא את שמו ש"ת, הסיום של אלפא
ביתא, ועליו אמר איוב מי שת בפחות
חכמה, מה החכמה? זו שחסר ממנה י',
שבה היה שית, שהוא ברא שית והוא

דְּשִׁירוֹתָא דְח' אִיהִי בִינָה, לְמִנְצַחַּה עַל הַשְּׁמִינִית
 (תהלים יב א), וְעָלָה אֶתְמַר אֶז הוֹחַל, וְעוֹד אֶז הוֹחַל
 לִישָׁנָא דְצִלוֹתָא, כְּמָה דְאֵת אֶמַר (ישעיה נח ט) אֶז
 תְּקַרָּא וַיְהוּ"ה יַעֲנֶה, דָּא הוּא נְטוּרָא טְבָא, דְאֵת עַל
 גַּב דְּהַבֵּל קָטִיל לִיה קִין, דְּמַעֲיָה הָוָה נָפִיק מָאן
 דְּנֻקָּים לִיה, הָדָא הוּא דְכְתִיב (שמות טו א) אֶז יִשִּׁיר
 מִשָּׁה, רוּעָה נֻקָּים לְרוּעָה, וּלְבַתָּר אֶז אֶהְפֹּד אֶל
 עַמִּים שְׂפָה בְרוּרָה לְקָרָא כְּלָם בְּשֵׁם יְהוּ"ה (צפניה ג
 ט). אֶבֶל כִּד עֲמִלְק דְּאִינוּן (דף קיט ע"ב) בְּכוּרֵי מְצָרִים
 עֵרַב רַב מְעוֹרְבִין בְּיִשְׂרָאֵל, עָלִיּהוּ אֶתְמַר (דברים כה
 ט) תִּמְחָה אֶת זִכְר עֲמִלְק, דְּלֹא אֶשְׁתָּאֵר מִנְהוֹן
 שְׂרִיד, דְּאֵלִין אִינוּן עֵרְבוּבֵיָא מְכָל אוּמִין וְאֶפְלוּ
 מִקִּין, וּמִיָּד דִּיתְמַחוּן מִעֲלָמָא אֶז הוֹחַל לְקָרָא בְּשֵׁם
 יְהוּ"ה (בראשית ד כו).

לשון הקודש

אֶהְפֹּד אֶל עַמִּים שְׂפָה בְרוּרָה לְקָרָא כְּלָם
 בְּשֵׁם יְהוּ"ה, אֶבֶל בְּשַׁעֲמִלְק, שְׁהִם בְּכוּרֵי
 מְצָרִים, עֵרַב רַב הַמְעָרְבִים עִם יִשְׂרָאֵל,
 עָלִיָּהֶם נֶאֱמַר תִּמְחָה אֶת זִכְר עֲמִלְק,
 שְׁלֹא יִשָּׂאֵר מֵהֶם שְׂרִיד, שְׁאֵלוּ הִם
 עֵרְבוּבֵיָה מְכָל הָאֻמוֹת וְאֶפְלוּ מִקִּין, וּמִיָּד
 בְּשִׁימְחוּ מִן הָעוֹלָם, אֶז הוֹחַל לְקָרָא בְּשֵׁם
 ה'.

מִלָּה, וְהַעֲבִירוּ מִמֶּנּוּ עֲרָלָה וּפְרִיעָה
 לְמַעְלָה בְּד' וְלֹא בַח', שְׁהִרָאֵשִׁית שֶׁל ח'
 הִיא בִינָה, לְמִנְצַחַּה עַל הַשְּׁמִינִית, וְעָלִיָּה
 נֶאֱמַר אֶז הוֹחַל. וְעוֹד, אֶז הוֹחַל לְשׁוֹן
 תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר אֶז תְּקַרָּא וַיְהוּ"ה
 יַעֲנֶה, זֹהֲי שְׁמִירָה טוֹבָה, שְׁאֵת עַל גַּב
 שְׁהַבֵּל הִרְגוּ קִין, שְׁמִמֶּנּוּ הִיָּה יוֹצֵא מִי
 שְׁיֻנְקוּם בְּשִׁבִילוֹ, זְהוּ שְׁכַתוּב אֶז יִשִּׁיר
 מִשָּׁה, רוּעָה יְנַקוּם לְרוּעָה, וְאַחַר כֵּן אֶז

תקונא שבֿעין

בְּרֵאשִׁית בְּרֵאשִׁית, וְדָא מַטְטְרוּן, אֹת בַּצָּבָא
דִּילִיהּ, וּבְגִינִיהּ אֲתִמֵּר (שם טו) וַיֵּשֶׁב
יְהו"ה לְקִינ אֹת לְאַנְנָא עֲלִיהּ, וּמַה דִּהְוָה אֲזִיל
נַע וְנָד בְּגִלְגּוּלָא, אֲתַעְבִּיד נוֹד, מִיָּד וַיֵּשֶׁב בְּאַרְצָא
נוֹד קְדַמַּת עֲדָן, וְדָא אֹת דְּבְרִית מִיְלָה דְּקִנִּיָּה
עֲלִיהּ בְּאַחוּזָה בְּגִין דְּנוֹלַד מְהוּל, וּבְאָן אֲתֵר זְכִי
לִיהּ, בְּקִנִּי, בְּגִין דְּחִזֵּר תַּמָּן בְּתִיּוּבְתָא, וְנִפְקוּ בְּנוֹי
מִינִיהּ דְּעָאלוּ לְגַן עֲדָן, וּבְגִין דָּא וַיֵּשֶׁב בְּאַרְצָא נוֹד
קְדַמַּת עֲדָן.

לְבַתֵּר עֲבִיד תּוֹלְדִין מַסְטְרָא דְרַע, וְאַתְפִּשְׁטוּ
בְּגִלְגּוּלִין בְּעֵלְמָא, וְעֲלִיִּיהוּ אֲתִמֵּר (שם יז)
וַיַּדַּע קִין אֶת אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת הַחַוָּה, הַחַוָּה
מַסְטְרָא דְקִין, וְדָא יֵצֵר הָרַע חֲנוּכָא לְבִישׁ, וְאִית
חַנּוּף מַסְטְרָא דְאַנוּשׁ, דְּאִיהוּ יֵצֵר הַטּוֹב חֲנוּכָא

לשון הקודש

תקוני שבֿעין

בְּקִינִי, מִשּׁוּם שְׁחֹר שָׁם בְּתִשּׁוּבָה, וַיֵּצְאוּ
מִמֶּנּוּ בְּנוֹי שְׁנַכְנְסוּ לְגַן עֲדָן, וּמִשּׁוּם זֶה
וַיֵּשֶׁב בְּאַרְצָא נוֹד קְדַמַּת עֲדָן.

אַחַר כֵּן עָשָׂה תּוֹלְדוֹת מִצַּד הָרַע,
וְהַתְּפִשְׁטוּ בְּגִלְגּוּלִים בְּעוֹלָם, וְעֲלִיָּהֶם
נֶאֱמַר וַיַּדַּע קִין אֶת אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד
אֶת הַחַוָּה, הַחַוָּה מִצַּד קִין, וְזֶה יֵצֵר הָרַע,
הַחַנּוּף לְרַע, וַיֵּשׁ חַנּוּף מִצַּד שֶׁל אָנוּשׁ,

בְּרֵאשִׁית, בְּרֵאשִׁית, וְזֶה מַטְטְרוּן,
אֹת בַּצָּבָא שְׁלוֹ, וּבִשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר וַיֵּשֶׁב
יְהו"ה לְקִינ אֹת, לְהִנָּן עֲלָיו, וּמַה שְׁהִיָּה
הוֹלֵךְ נַע וְנָד בְּגִלְגּוּל, נַעֲשֵׂה נוֹד, מִיָּד
וַיֵּשֶׁב בְּאַרְצָא נוֹד קְדַמַּת עֲדָן, וְזֶה אֹת
בְּרִית מִיְלָה שְׁקִנָּא עֲלָיו בְּאֲחִיו מִשּׁוּם
שְׁנוֹלַד מְהוּל, וּבְאִיזָה מְקוּם זָכָה לוֹ?

לְטַב, וְאֶתְמַר בִּיה (שם ה כה) וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת
הָאֱלֹהִים וַאֲיַנְנוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים, וְדָא חֲנוּךְ
דְּאֶתְהַפֵּךְ בְּשָׂרִיה לְלִפְיָא אֵשׁ.

וְתִלְתָּא אֲיַנּוּן אָדָם שֵׁת אָנוּשׁ, אָנוּשׁ דְּמִתְמַן
אֲתִיחֶסוּ כָּל דְּרִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (שם
ד כו) אִזּוּ הוֹחֵל לְקִרְוֵא בְּשֵׁם יְהוָה, מִתְמַן נִתְפְּשְׁטוּ
כָּל גְּלַגּוּלִין דְּצַדִּיקֵינָא, חֲנוּךְ דְּנִפְק מֵאָנוּשׁ אִיהוּ
מִטְטְרוֹן דְּנִהַפֵּךְ בְּשָׂרוֹ לְלִפְיָא אֵשׁ, וְאִיהוּ נוֹרִיא"ל,
וְעַל תְּרוּיָהוּ אֶתְמַר (יחזקאל א יד) וְהַחִיּוֹת רָצוּא וְשׁוֹב,
רָצוּא דָּא נוֹרִיא"ל, וְשׁוֹב דָּא מִטְטְרוֹן, הָכִי סְלָקִין
בְּחוּשְׁבֹן, כְּמֵרֵא"ה הַבְּזֻק, אֵלֵא אִיהוּ כְּמֵרֵא"ה הַקְּשֵׁת
אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵנָן (שם כח), דְּאֶתְמַר בִּיה (בראשית ט יד) וְהָיָה
בְּעֵנַי עֵנָן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקְּשֵׁת בְּעֵנָן, וּבְגִינִיָּה
אֶתְמַר (שם טו) וְלֹא יִהְיֶה מִבּוֹל לְשִׁחַת כָּל בָּשָׂר, בְּגִין
דְּאֶתְהַפֵּךְ בְּשָׂרוֹ לְלִפְיָא אֵשׁ, וְכָל מְלֹאכִין דְּמִמָּנָן

לשון הקודש

שֵׁינְצָא מֵאָנוּשׁ הוּא מִטְטְרוֹן שְׁנֵהַפֵּךְ
בְּשָׂרוֹ לְלִפְיָא אֵשׁ, וְהוּא נוֹרִיא"ל, וְעַל
שְׁנֵיהֶם נֶאֱמַר וְהַחִיּוֹת רָצוּא וְשׁוֹב, רָצוּא
זֶה נוֹרִיא"ל, וְשׁוֹב זֶה מִטְטְרוֹן, כְּדֵּן עוֹלָיִם
בְּחוּשְׁבֹן כְּמֵרֵא"ה הַבְּזֻק, אֵלֵא הוּא
כְּמֵרֵא"ה הַקְּשֵׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵנָן, שְׁנֵינְצָא
בּוֹ וְהָיָה בְּעֵנַי עֵנָן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה
הַקְּשֵׁת בְּעֵנָן, וּבְשִׁבְלוֹ נֶאֱמַר וְלֹא יִהְיֶה

שֵׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב, הַחֲנוּךְ לְטוֹב, וְנֶאֱמַר
בּוֹ וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וַאֲיַנְנוּ כִּי
לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים, וְזֶה חֲנוּךְ שְׁהַתְהַפֵּךְ
בְּשָׂרוֹ לְלִפְיָא אֵשׁ.

וְשִׁלְשָׁה הֵם, אָדָם שֵׁת אָנוּשׁ, אָנוּשׁ,
שְׁמֵשׁ הַתִּיחֶסוּ כָּל הַדּוֹרוֹת, זֶהוּ שְׁכַתּוּב
אִזּוּ הוֹחֵל לְקִרְוֵא בְּשֵׁם יְהוָה, מִשְׁשׁ
הַתְּפִשְׁטוּ כָּל גְּלַגּוּלֵי הַצַּדִּיקִים. חֲנוּךְ